

Stručni rad
UDK 355.425:301
Primljeno u rujnu 1981.

KRITIKA ORUŽJEM: OD NOVE LJEVICE DO NEOSTALJINIZMA

Slobodan Drakulić

Filozofski fakultet, Zagreb

S A Z E T A K

U prvom dijelu teksta dat je pregled razvoja lijevo orijentirane urbane gerile, od njenih početaka u Latinskoj Americi šezdesetih godina, do širenja revolucionarnih i gerilskih organizacija u Zapadnoj Evropi. Urbana gerila u Italiji specifična je zbog toga jer je uspjela osigurati značajnu socijalnu osnovu koja joj je osigurala kontinuitet i učinila je jedinom značajnom lijevom gerila snagom na Zapadu.

Uspjesi i neuspjesi lijevog gerila pokreta pokazuju da se on razvio do određenog kvantitativnog stupnja, a kada ga dostigne pretvara se u masovni naoružani pokret ili mijenja ciljeve svoje borbe. Gerila pokret, osuđen na dug i iscrpljujući rat, počinje neizbježno militarizirati socijalne funkcije; štoviše, postupno se razvijaju snažnije etatističke funkcije nego li su to bile one protiv kojih je borba započela.

Posebna pažnja posvećena je razlogu nastajanja esencijalno antiautoritarnog revolucionarnog pokreta — novoj ljevici — i njenom djelomičnom razvoju u rigidni neostaljinizam. Jedan dio odgovora leži u porazu lijevog pokreta u šezdesetim i sedamdesetim godinama; došlo je do opadanja broja pristalica i unutarne fragmentacije. Drugi dio odgovora leži u zamjenjivanju masovne političke inicijative političkom voljom malih grupa koja je prije ili kasnije reducirana na volju moći. Perspektiva zadobijanja vlasti ne leži više u socijalističkoj revoluciji, nego u historijskom puču. Većina masovnih revolucionarnih pokreta težeći za destrukcijom klasnog društva postigla je suprotni doseg, reafirmirajući ga.

Ljevičarska gradska gerila se javlja i razvija u nekoliko međusobno značajno različitih područja i pod utjecajem različitih uzroka. Na prve gradske gerilske organizacije nailazimo u Latinskoj Americi: početkom šezdesetih godina u Venecueli, krajem iste decenije u Urugvaju i Brazilu a sedamdesetih godina u Argentini, Čileu, Centralnoj Americi i Meksiku. Dva su uzroka uvjetovala prelaz sa seoske na gradsku gerilu. Prvi je poraz kubanskog modela

revolucionarnog preokreta u uvjetima nerazvijenih i slabo naseljenih južno-američkih zemalja (Bolivija, Peru), kao i onih razvijenijih (Kolumbija, Venecuela), do koga dolazi prije svega uslijed toga što rijetko naseljena područja u kojima gerila djeluje ne omogućuju popunjavanje jedinica, a još manje njihovo značajno narastanje. U tom pogledu je nepovoljno djelovalo i to što je većina gerilaca (bar što se tiče pokretačkih grupa) dolazila iz gradova ili čak i iz drugih zemalja, što je otežavalo uspostavljanje uzajamnog povjerenja između njih i seoskog stanovništva koje je, osim toga, u mnogim slučajevima bilo pretežno ili potpuno indiosko, nepovjerljivo prema svemu što je gradsko, pa dakle evropsko.

Pogibija Che Guevare u Boliviji 1967. godine za mnoge je revolucionare u Latinskoj Americi došla kao znak da je sa seoskom gerilom svršeno. To prije svega važi za Argentinu, Brazil i Urugvaj, gdje praktički nema nikakvih uvjeta za dugotrajno gerilsko ratovanje u ruralnim područjima: u Brazilu zato što su geografski povoljna područja demografski krajnje nepovoljna i obratno, u Argentini zbog nepostojanja pogodnog terena za gerilske operacije (pašnjaci bez šuma), te koncentriranosti potencijalno revolucionarnih masa u gradovima, u Urugvaju zbog toga što je apsolutna većina populacije koncentrirana u Montevideu, a teritorij zemlje je veoma skučen i nepogodan za gerilski rat kao i argentinski. Ovaj posljednji grad — država daje prvu veliku i kroz dugo vrijeme nenadmašenu gradsku gerilsku organizaciju — pokret — tupamarose.

Tupamarosi na vrhuncu moći raspoložu s nekoliko hiljada boraca, pa se činilo da će početkom sedamdesetih godina izvesti prevrat, što je izazvalo određene pripreme brazilske vojske za upad u Urugvaj i gušenje revolucije. No naglo narastanje klandestine organizacije nužno je za sobom povlačilo slabiju pouzdanost i rezistentnost novih boraca, kao i značajno infiltriranje provokatora i agenata tajnih službi režima, te bojazan vlastodržaca za vlastite dominantne pozicije, što je kulminiralo u masovnim hapšenjima tupamarosa i vojnom puču, te naglom zaokretu državne politike udesno. Čini se da je iskustvo tupamarosa pokazalo kako gradska gerila u svom razvoju dolazi do točke kvantitativnog rasta na kojoj se ili mora preći na nove (masovne) oblike borbe (što podrazumijeva aktivno sudjelovanje revolucionarnih masa), ili pak mora namjerno ograničavati vlastiti obim, što za sobom povlači pojavu niza diletantskih gerilskih grupa, kao na primjer u Italiji 1977—1979. godine. Takve grupe redovito bivaju vrlo brzo razbijene i pohvatane, što slabi bazu čitavog gerilskog pokreta i dovodi u pitanje njegov kredibilitet.

Na sličan zaključak ukupuju i iskustva gradske gerile u Brazilu i Argentini (naročito ove posljednje), koja osim toga ukazuje i na izuzetnu osjetljivost tog oblika oružanog političkog nasilja prema pojačanoj represiji kojoj on u pravilu teško uspijeva odoljeti. Premda su i seoska i gradska gerila u Latinskoj Americi u čitavom nizu slučajeva i za ne baš kratak period bile potučene, one su inspirirale i još uvijek inspiriraju čitav niz revolucionarnih grupa i organizacija u SAD, Evropi i Japanu koje, polazeći od vlastitog (značajno različitog) iskustva prelaze na oružanu borbu u formi gradske gerile.

U SAD su to bili weatherman, grupa koja nastaje u okviru ljevičarske organizacije SDS (Students for a Democratic Society), a maoističke je ori-

jentacije. Weatherman (kasnije, pod utjecajem Pokreta za oslobođenje žena mijenjaju naziv u Weatherpeople) sebe vide kao onaj dio svjetskog revolucionarnog pokreta koji djeluje u imperijalističkim metropolama. Premda su bili jedna od najjačih struja unutar SDS, nakon raspada te organizacije (1969. godine), weatherpeople nisu nikada okupili više od nekoliko stotina militantata. Na oružanu borbu prelaze 1970. godine, da bi do 1972. iščezli: vjerojatno je da su se sami raspustili, budući da je uhapšeno svega nekoliko članova grupe. Slučaj Simbionističke oslobodilačke armije (SLA) na zapadnoj obali veoma je opskuran, pa ga stoga ne bih uvrštavao u ovu analizu, dok su Crne pantere (Black Panther Party) pribjegavale oružanoj borbi isključivo u samoobrani (često su bili napadani i ubijani od policije), te se stoga teško može govoriti o njima kao o gradskoj gerilskoj organizaciji.

Weatherman izrasta iz američke nove ljevice za koju je karakteristična prevaga antiautoritarnih tendencija nad autoritarnima, barem do 1968. godine. Nakon toga jača maoizam i trockizam, kao rezultat organizirane represije od strane države na koju militantni dio pokreta odgovara radikalizacijom političkih pozicija i metoda borbe kao i težnjom k organizacionom očvršćivanju vlastitih redova. Iz te tendencije pak izrastaju autoritarne tendencije koje se uobličavaju u neostaljinizam koji zahtijeva čvrstu hijerarhijski strukturiranu revolucionarnu organizaciju koja masama nudi oružje kritike, dok na planu formi i metoda borbe daje primjer kritikom oružjem. Od borbe za rušenje vlasti prelazi se na borbu za osvajanje vlasti, od utopije k ideologiji.

Kroz veoma sličan proces prolaze evropski revolucionarni pokreti: u Velikoj Britaniji nakon Komiteta stotine i pacifističkih demonstracija protiv atomske bombe (početkom šezdesetih godina), dolazi do radikalizacije studenata u borbi protiv imperijalizma (vijetnamski rat služi kao katalizator) i klasnog društva općenito (siromaštvo i glad nasuprot obilju, kako u svijetu, tako i u vlastitoj zemlji), da bi nakon splašnjavanja masovnog pokreta male militantne grupe prešle na oružanu borbu. Gnjevna brigada (Angry Brigade) je izraz spomenute tendencije u njenim završnim fazama. Malobrojna i diletantski organizirana Gnjevna brigada je razbijena ubrzo nakon prvih akcija, na samom početku sedamdesetih godina.

U Zapadnoj Njemačkoj gradska gerila proizlazi iz dvije osnovne tendencije unutar studentskog pokreta: nove ljevice i kontrakulture. Nakon opadanja ekstraparlamentarne ljevice, dolazi do procesa sličnog onom u SAD — militantni dio studentskog i općenito omladinskog pokreta okreće se k oružanoj borbi koju započinje Frakcija crvene armije (RAF). Zahvaljujući široj i daleko čvršćoj socijalnoj bazi od američkog weatherman, RAF se održava od kraja šezdesetih godina do danas, kad doživljava ponovni nagli uspon. No, kroz čitav taj period ona ostaje relativno uska grupa od najviše nekoliko stotina pripadnika neposredno uključenih u borbene akcije.

Iz kontrakturnog krila studentskog pokreta proizlazi grupa 2. juni koja je kao i britanska Gnjevna brigada otvorena k anarhokomunističkim pozicijama. Labavije strukturirana od RAF, ona prije podliježe sve oštrijoj državnoj represiji, pa se njeni ostaci uključuju u RAF. Kad govorimo o Njemačkoj, onda se susrećemo s jednim fenomenom vezanim uz gradsku gerilu

koji je specifičan za tu zemlju i Japan (u kome se javljaju Japanska crvena armija i Ujedinjena crvena armija), a to je djelovanje i van granica vlastite zemlje. Naime, japanski gradski gerilci veliki dio svojih akcija izvode izvan Japana i pod patronatom nekih organizacija Palestinskog pokreta otpora, nakon što su uslijed represije i skučenosti svoje socijalne baze morali napustiti vlastitu zemlju.

Njemačka gradska gerila je to činila rjeđe i to redovito u za sebe kritičnim situacijama, kada je počinjala gubiti teren u Njemačkoj. Zahvaljujući sudjelovanju japanskih i zapadnonjemačkih gerilaca u spektakularnim akcijama u režiji nekih palestinskih gerilskih organizacija, na Zapadu se pojavljuju redovito preuveličane, nedokazane ili nedokazive, a ponekad i gotovo očigledno političkim interesima inspirirane priče o postojanju »Terorističke internacionale« kojom rukovodi misteriozni latinoamerikanac Carlos po direktivama Palestinaca a na osnovi instrukcija iz Moskve. Naravno, bilo bi besmisleno negirati postojanje »palestinske veze« među različitim gerilskim organizacijama i grupama Evrope i Japana, no njihova je ogromna većina bila i ostala politički i vojno autonomna, dok jedan dio najvjerojatnije djeluje bez ikakvog kontakta s bilo kojom palestinskom ili nekom drugom stranom organizacijom iza koje bi mogla stajati neka strana sila. To posljednje naročito važi za ogromnu većinu talijanskih grupa i organizacija koje su od 1975. godine na ovamo svakako najznačajnije i najmnogobrojnije.

Do razmahivanja talijanske gradske gerile urugvajski su tupamarosi bili najveća ljevičarska gradska gerilska organizacija koja je ikad postojala, dok je u Evropi to početkom sedamdesetih godina bila RAF. Nakon 1975. godine taj primat preuzimaju talijanske Crvene brigade (Brigate Rosse) koje postoje od 1970. do danas, a djeluju oslonjene na relativno širok gerilski pokret i čvrstu socijalnu bazu koja im omogućuje preživljavanje, pa čak i periode značajnog jačanja (1976—1979) i to u uvjetima sve oštrije državne represije. Talijanski gerilski pokret nastaje iz radikalnog krila studentskog pokreta 1968., te radničkih gibanja 1969. godine. Prvu tendenciju predstavljaju organizacije i grupe ekstraparlamentarne ljevice, a drugu autonomne radničko-studentske grupe u metropolama i po velikim tvornicama industrijskih centara zemlje.

U talijanskom gerilskom pokretu ogromna je većina neostaljinističkih grupa među kojima su opet najbrojniji maoisti, a tu spadaju i Crvene brigade. Slijedeći su po snazi autonomi koji variraju od lenjinističkih do situacionističkih pozicija, a historijsku im odskočnicu predstavlja ljevičarski pokret 1977. koji je označio kraj ekstraparlamentarne ljevice iz 1968. i začetak Autonomije kao jedne od osnovnih snaga ekstremne ljevice. Toj tendenciji je bila bliska gerilska organizacija Prva linija (Prima Linea), vjerojatno razbijena 1980. godine. Konačno, tu je i jedan broj anarhističkih, anarhokomunističkih i anarhosituacionističkih grupa među kojima se ističe Revolucionarna akcija (Azione Rivoluzionaria) koja je možda također razbijena, a nesumnjivo temeljito uzdrmana 1980. godine. To je istovremeno i jedna od rijetkih nacionalno mješovitih grupa u Italiji (među uhapšenima je bilo Čileanaca, Nijemaca i Švicaraca), no nije djelovala u drugim zemljama.

Talijanska gradska gerila je jedina uspjela uspostaviti značajnu socijalnu bazu na koju se oslanja i tako osigurati vlastiti temporalni i organiza-

ciono-vojni kontinuitet, a da se nije oslanjala na etničke revandikacije (za razliku od IRA, ETA ili PLO), pa tako danas ostaje kao jedini značajan ljevičarski gradski gerilski pokret na Zapadu. Drugi značajan primjer u svijetu su iranski Mudžahedini o kojima je međutim vrlo malo poznato, a i bitno su im različiti uvjeti djelovanja kao i geneza. Također, trebalo bi bolje proučiti ulogu gradskih gerilskih organizacija sandinista u toku građanskog rata u Nikaragvi, te fronta Farabundo Marti danas u Salvadoru. Konačno, nedovoljno je poznat historijat španjolske gradske gerile koja se razvila u toku posljednjih godina frankizma a danas je čini se uvelike razbijena (tu se ne ubraja ETA). No ovi posljednji pokreti, organizacije i grupe djeluju u specifičnim sociohistorijskim uvjetima, pa je njihove karakteristike i djelatnost teško podvoditi pod mjerila kojima se koristimo u proučavanju pretežnog dijela evropske ili sjevernoameričke, kao i japanske ljevičarske gradske gerile.

Na osnovi dosadašnjeg razvoja ljevičarske gradske gerile moguće je govoriti o nekim »zakonitostima« u njenoj genezi i razvoju u različitim dijelovima svijeta. U Latinskoj Americi pojavu gradske gerile uvjetuju porazi seoske gerile u čitavom nizu zemalja, uslijed čega opada kreditibilitet tog projekta revolucionarnog preokreta; u razvijenijim latinoameričkim područjima seoska gerila nije moguća, pa se gradska gerila javlja kao konsekvencija poraza masovnih radničkih i omladinskih pokreta koji ujedno podliježu represiji i osipaju se uslijed udaljavanja perspektive revolucionarnog preokreta. U tom dijelu svijeta postoje socijalne razlike i relativno slaba socijalna pokretljivost; parlamentarne metode borbe diskreditiraju brojni državni udari, a ekstraparlamentarna krhkost zakonitosti i gotovo nekontrolirana represija masovnih pokreta. Iz tih razloga se gerila, pa tako i gradska, javlja kao jedno od značajnih ili čak jedino sredstvo promjene, rušenja klasnog društva, koje se tamo javlja u teško podnošljivoj formi neokolonijalizma multinacionala.

Klandestini uvjeti borbe nameću gerilskom pokretu hijerarhijsku organizacionu strukturu koja je rigidnija u gradskoj nego u seoskoj gerili, budući da ta posljednja raspolaže bar s nekakvim vlastitim teritorijem, pa time i nekom marginom civilnosti unutar sebe same. Hijerarhijska struktura nužno vodi uspostavljanju autoritarnih odnosa unutar organizacija koje na taj način sve više poprimaju obilježja karakteristična za sistem koji negiraju. Logika rušenja klasnog svijeta ustupa pred vojnom logikom koja je značajan aspekt afirmacije i održanja tog istog svijeta. Negacija negacije ljudskosti u takvoj situaciji neizbježno degenerira u afirmaciju onoga što hoće negirati: suprotnost se stropštava na političko-vojni nivo na kome je nemoguće stvaranje točke napuštanja postojećeg. »Puzeći građanski rat« o kome govore talijanski gradski gerilci, u krajnjoj liniji možda i otvara perspektivu osvajanja vlasti, ali zato neminovno zastrašujuće udaljava perspektivu ukidanja vlasti, ukidanje eksploatacije i dominacije čovjeka nad čovjekom.

Uslijed toga malobrojni pobjednički pokreti u Latinskoj Americi (i daleko brojniji drugdje) završavaju u kaudiljizmu lijeve fraze koji u nemogućnosti da održi revolucionarni elan masa na kome je donesen do vlasti, uspostavlja surogat socijalno-političkog konsenzusa u vidu militarizacije društva

u kome država može »odumirati« samo utoliko što se društvo etatizira, pri čemu svatko postaje svoj i svačiji čuvar reda i prestupnik, goneći se i bježeći od sebe i svih drugih. Na socijalnoj razini taj proces vodi totalnoj anomiji, dok ostaje da socijalna psihologija i psihijatrija ispituju njegove konsekvence na nivou individuuma (koji tu čini se ipak postaje djeljiv — shizofreničan). Socijalna anomija pak zahtijeva sve jače etatiziranje socijalnih funkcija koje se tako **imitiraju** kada više ne postoje. To dalje vodi u ekonomsku stagnaciju ili u najboljem slučaju u strahovit pad stope privrednog rasta zarobljenog političkom logikom vlasti koja je antiproduktivna, pa se izlaz mora tražiti u osloncu na neprijatelja vlastitog neprijatelja s kojim se uspostavlja prvo nategnuta, a zatim postepeno sve zbiljskija identifikacija. Revolucija se sterilizira i pokopava u udžbenike, odnosno izvozi, no u paketu revolucionarnih usluga sada je već sadržana i ova logika njenog destruiranja »iznutra«.

Latinoameričkim kao i ostalim gerilskim pokretima zajednička je jedna karakteristika koja ih spriječava u destrukciji klasnog svijeta u času kada imaju moć da to učine bar u nekoj mjeri i barem na limitiranom području. To je revolucionarna ekspertiza. Naime, za razliku od masovnih pokreta koji ruše postojeći poredak i grade elemente besklasnog svijeta u relativno veoma kratkom vremenu, socijalizirajući i civilizirajući državne funkcije, gerila koja je osuđena na dugotrajni rat iscrpljivanja, masovni revolucionarni pokret nastupa kao pokret za ukidanje države i vraćanje društvu onih funkcija koje mu je ona uzurpirala; gerila, pa i gradska, nastupa kao pokret ukočen u vojno-političku organizaciju koja je nova država, i to **jača** od stare, što znači da ona etatizira niz socijalnih funkcija koje su prethodno bile neuzurpirane. U uvjetima dugotrajnog »puzećeg rata« obje se strane zapravo natječu u militarizaciji društva, u njegovoj sve dubljoj etatizaciji i kontraetatizaciji, u produbljivanju njegove klasnosti, što u antropološkom smislu znači daljnje produbljivanje alijenacije. Projekt revolucije tada degenerira u lijevu frazu, što znači da revolucionarna praksa degenerira u animističko-šamanističku: poziva se na pretke i koketira s duhovima, odnosno Duhom u koji je isparila historija. Ta posljednja, odvojena od ljudske prakse i reducirana na real-politička teturanja, rasprskava se u fantastični vatromet »trenutaka« i »situacija« koji bi da zaslijepi oči i ukoči duh podanika eksperata revolucije.

Začetak takvog procesa očigledno je prisutan i u Evropi, gdje gradske gerilske organizacije sasvim očigledno i otvoreno žele preuzeti avangardnu poziciju u odnosu prema masovnim pokretima i potencijalno revolucionarnim masama. Tako talijanske Crvene brigade redovito objavljuju rezolucije svoje Strateške direkcije u kojima se objašnjava dublji smisao izvedenih akcija, analizira trenutačna situacija, ukazuje na buduće tokove borbe i ne-izbježno — poziva na potrebu za organizacionim jedinstvom »Pokreta«. To posljednje, naravno, po strateškim direktivama Strateške direkcije. Na taj način se Crvene brigade doista javljaju kao kontravlast, kao kontradržava. Naravno, one jasno ukazuju na to da je postojeća država sociohistorijski instrument imperijalizma multinacionala, pa dakle multinacionalnog kapitala, pa dakle krupnih kapitalista; one također ukazuju na to da će njihova država biti proleterska i narodna, no na žalost je također naravno da ni ne pokušaju objasniti kako je uopće tako nešto moguće. Na primjer, kako je

moguće da proletarijat nastavi postojati i »nakon« revolucije! Ili kako je uopće moguće da radnička **klasa** nastavi postojati i »nakon« revolucije!

Tu se ponovo susrećemo s metafizičkim shvaćanjem revolucije u okviru koga je moguće i ukidanje klase kapitalista i daljnje postojanje proletarijata. Kako je proletarijat historijski moguć isključivo u okviru kapital odnosa, nameće se pitanje **tko čini drugu stranu odnosa** »nakon« revolucije? Dakle, tko prisvaja višak vrijednosti, tko vlada? Odgovor je nedvosmislen: eksperti revolucije, gradski gerilci koji su u toku građanskog rata proširivali vlastitu kontravlast na račun vlasti starog poretka, dok je nisu bacili na »đubrište historije«. Sada se oni organiziraju u državu koja služi interesima nove vladajuće klase. Ali koje vladajuće klase? Naravno, pobjedničke radničke klase ili pak proletarijata koja ostaje kao **jedina** klasa na historijskoj pozornici. A kako to nije moguće, proletarijat se cijepa na empirijski teško ustanovljive i pojmovno fluidne vladajuće i druge slojeve: on tako započinje novu historijsku epohu u kojoj se strukturirana i unutar sebe proturječna cjelina sastoji od **jednog jedinog dijela**.

Ne želeći da analogijama dokažem ovo ili ono, ipak moram upozoriti na sličnosti u načinu formiranja ovog novog tipa društva i onog koje nastaje s germanskim sebam i razbijanjem Rimskog carstva. Istovremeno želim ukazati i na razliku: dok Germani nastupaju **izvana** i bar u prvom periodu se uspostavljaju kao etnički distinktna vladajuća klasa koja svoje ekonomske privilegije temelji isključivo na držanju političke vlasti i legitimitetu osvajača (pravo jačeg), autoritarni gerilci nastupaju **iznutra** i već u toku borbe za vlast se uspostavljaju kao **ideološki** distinktna grupa koja nakon osvajanja vlasti svoje ekonomske privilegije temelji na ideološkoj isključivosti i legitimitetu osvajača historije kao ljudske sudbine (božansko pravo); u slučaju nepoštivanja tog prava (neuviđanja činjenice da su ključevi sudbine čovječanstva ili jednog njegovog dijela promijenili vlasnike), kontravlast koja se pretvorila u vlast pribjegava terorom kao odgojnoj metodi na koju nailazimo već kod grčkih bogova i Mojsijevog Jehove. Odabranima se otvaraju Crvena mora da bi došli u obećanu zemlju, obasipa ih se manom roba i usluga, dok se na glave nevjernika (protivnika) sručuje gnjev Titana koji su zavladao i sada žele uspostaviti svoj milenij.

U tom je kontekstu uz značajne ograde moguće govoriti o tendenciji političke refeudalizacije društva u toliko što se vlast novih gospodara svijeta temelji na osvajanju iznutra, a zatim na kvazimaterijalističkoj sakralizaciji tog vojno-političkog **voljnog** čina (historijska nužnost). Odatle slijedi nemalo prisustvo bizantinizma u upravljanju javnim stvarima: historija se pretvara u mazgu zato što su je tretirali kao magarca premda se zapravo radi o konju. Drugim riječima, historija se simulira, ona se dekretira, odnosno teži se da je se zamijeni voljom Titana. Primjer refeudalizacije nalazimo već u toku borbe za vlast: istaknuti članovi gradskih gerilskih organizacija postaju vojno-politički komandanti jedinica koje djeluju na određenom teritoriju, a one tamo predstavljaju »kontravlast«. U talijanskom slučaju su takve jedinice (u slučaju Crvenih brigada kolone) značajno autonomne u pogledu taktičkog djelovanja, pa time njihovi komandanti stječu značajnu autonomiju i moć istovremeno.

Ovdje se vraćamo na pitanje kako je uopće postalo moguće da nova ljevica kao izvorno antiautoritarni revolucionarni pokret jednim svojim dijelom preraste u rigidni neostaljinizam na kakav veoma često nailazimo kod ljevičarskih gerilskih organizacija, te kako je moguće da se nađemo pred mogućnošću repetiranja poznatih procesa i fenomena koji su se pokazali krajnje pogubnim za revolucionarni pokret i socijalističku transformaciju svijeta uopće? Jedan skup razloga je očigledan: porazi masovnih pokreta ekstremne ljevice šezdesetih i sedamdesetih godina doveli su do njihovog osipanja i unutrašnjeg političkog diferenciranja. U toku tog procesa značajne manjine se u pojedinim zemljama opredjeljuju za oružano političko nasilje klandestinih grupa kao sredstvo borbe za rušenje klasnog svijeta; istovremeno u njima iščezava antiautoritarna tendencija a jača autoritarna koja ideološki oslonac traži prije svega u neostaljinizmu koji se unutar sebe opet dijeli na različite struje.

Drugi skup razloga leži u već viđenoj pojavi zamijenjivanja historijskog toka političkom voljom manjina, a revolucionarne inicijative masa političkom voljom uskih grupa koja se prije ili kasnije reducira na volju za vlast. Naime, socijalistički je pokret od svojih začetaka opterećen historijskom nestrpljivošću u pogledu ritma socijalističke transformacije buržoaskog svijeta, premda je također od početka svjestan dugotrajnosti i dubine procesa buržoaske transformacije aristokratskog svijeta, unutar koje je politički prevrat tek jedan element koji neizbježno slijedi ekonomski i sociokulturni: zbog toga je i pored svega moguće da se kraj buržoaske historijske epohe želi postaviti već iza samog njenog početka. Politički prevrat tu ne dolazi kao posljedica ekonomskog i sociokulturnog koji su prethodno uvelike provedeni, već im prethodi i treba ih tek omogućiti.

Vjerujem da ta pojava proizlazi iz naglašenog utjecaja inteligencije (njenog revolucionarnog dijela) na socijalistički pokret u cjelini: u vrijeme kad se radnička klasa tek konstituira (industrijalizacija je tek u začetku), eksperti revolucije već govore o tome kako je došlo vrijeme da ona izvrši politički, ekonomski i sociokulturni prevrat, i to upravo tim redoslijedom, jer proizvodne snage ne razbijaju okvire tadašnjih proizvodnih odnosa. To je još uvijek vrijeme pobuna a ne socijalističke revolucije: radništvo, gradska i seoska sirotinja u nekim slučajevima mogu razbiti još neojačani buržoaski sistem vlasti ali gotovo ništa više od toga. Oni čak ne mogu ni »preuzeti vlast« ili je zadržati: i tu stupaju na scenu eksperti revolucije, eksponenti volje za moć od strane inteligencije koja bi da ozbilji dinamiziranu varijantu platonovskog komunizma, u čemu kasnije donekle i uspijeva. Doduše, kao što bi kazao Milla, na vlast ne dolaze baš filozofi, ali se oni koji to čine maksimalno trude da to postanu metodom imitacije. A kako je imitacija ipak neizbježno transparentna, sirakuški tiranin mora eliminirati filozofa da bi eliminirao mogućnost komparacije, dok njegovi protopretorijanci obeshrabruju one koji na tome ipak i dalje insistiraju.

Na taj način se inteligencija dezintelektualizira likvidiranjem intelektualaca: eksperti revolucije postaju meritokracija društva nastalog historijskim pučem. Današnjom gradskom gerilom u Evropi gotovo u potpunosti rukovodi jedan dio inteligencije — eksperti revolucije — koji artikulira tjeskobnost

položaja te socijalne grupe čija perspektiva vlasti leži u historijskom puču: naime, u okviru postojećeg ona ostaje politički marginalizirana sve manjim privilegijama bez moći; masovni revolucionarni pokret pak sve manje treba eksperte, budući da je socijalističkoj transformaciji svijeta očigledno nepotreban carski rez, a pogotovo joj ne prijete prerani porod. Drugim riječima, masovni revolucionarni pokret koji svakodnevno produbljuje socijalističku transformaciju svijeta i primiče trenutak preokreta, nosi sa sobom samoupravljanje i savjete a ne diktaturu i komitete: on je već sumnjičav i prema delegatima pa teško ostavlja prostor za komesare. Sasvim ukratko: masovni revolucionarni pokreti više nisu maloljetni. Njima više ne trebaju, pa se sve teže i nameću tutori — eksperti. Revolucija se definitivno rastaje s pedagogijom i približava nerazdvojno povezanoj estetici i etici. Kao što historijski puč **zahtijeva** destruktivnu kreativnost (radost razaranja tada se srozava na razaranja radosti), tako revolucija danas **zahtijeva** kreativnu destruktivnost. A kako tu leži posljednja odstupnica klasnog svijeta, eksperti revolucije već gotovo otvoreno nastupaju kao historijski pučisti koji stoje na posljednjem defanzivnom mostobranu metafizike kao osnove spoznavanja. Odatle i njihova naglašena pedagoškičnost u odnosu prema masovnom revolucionarnom pokretu, kao i težnja da se po tko zna koji put velom okultnosti od očiju masa sakrije činjenica njihove punoljetnosti — konačnog dolaska na prag mogućnosti i sposobnosti preuzimanja svoje sudbine u vlastite ruke — socijalizacije historije.

Zbog toga je borba između autoritarnih lijevih grupa i organizacija gradske gerile i snaga poretka, zapravo borba između eksperata revolucije i eksperata kontrarevolucije, iznad društva i mimo masovnih revolucionarnih pokreta kao organskog dijela socijalističke transformacije svijeta koja se ne može delegirati ili simulirati (što ne isključuje mogućnost pokušaja). Kritika oružjem je svakako oštra kritika postojećeg a neostaljinizam čvrsta ideološka pozicija, no to nikako nije garancija njihove radikalnosti ili revolucionarnosti, što dokazuje niz spektakularnih i autoritarnih elemenata koji sačinjavaju njihov značajan aspekt koji ne prevladava već naprotiv afirmira klasno društvo.

Slobodan Drakulić

Critique By Arms — From the New Left to
Neo-Stalinism

S U M M A R Y

The first part gives a survey of the development of leftist urban guerrilla — from its origins in Latin America in 1960's, to the spread of revolutionary and guerrilla organizations in Western Europe. Urban guerrilla in Italy is singled out as being unique with respect to its being able of providing for a considerable social basis, which enabled its continuity and made it the only significant leftist guerrilla movement in the West.

Upheavels and downfalls of the leftist guerrilla movements show that it develops till certain quantitative stage

of growth and when reaching it, it either has to spread into a mass armed movement, or it has to restrain itself in scope. Guerrilla movement condemned to a long and exhausting war starts necessarily militarizing social functions; furthermore, it starts developing stronger etatistic functions than the previous ones.

The reason making an essentially anti-authoritarian revolutionary movement — the New Left — develop partially into rigid neostalinism is given particular attention. One part of the answer lies in the defeat of leftist movements in 1960's and 1970's; it lead to decrease in size and internal fragmentation. The second part of the answer is replacement of mass political initiatives by political will of small groups, which is sooner or later reduced to will of power. The perspective of gaining power lies not in socialist revolution, but in a historical putch. The maturity of mass revolutionary movements, aiming at destruction of the class society, is contrary to such endeavours deemed at reaffirming it.

Translated by Katarina Tomaševski